

Amerikkalainen politiikan tutkija: Lännen arvio Putinista on väärä ja vahingollinen

18.3.2022 13:53, 19.3.2022 08:03 (päiv)

Lännessä valtavirtaa edustava tulkinta Ukrainan sodasta on virheellinen, lisäksi se on myös vaarallinen, väittää *Chicagon yliopiston* politiikan tutkimuksen professori **John J. Mearsheimer** *The Economist* -lehdessä julkaistussa analyysissään.

Mearsheimer on kirjoittanut samasta aiheesta jo vuonna 2014 Krimin miehityksen jälkeen.

Mearsheimer on yksi tunnetuimmista kansainvälisen politiikan tutkijoista etenkin niin sanotun realistisen koulukunnan piirissä. Mearsheimerin mukaan suurvaltapolitiikkaa määrittää suurvaltojen halu maksimoida oma valtansa ja pyrkiä järjestelmässä hegemoniseen asemaan.

Vuonna 2017 USA:ssa julkistetussa selvityksessä hänet nimettiin kolmen eniten kansainvälisen politiikan tutkimukseen 20 vuoden ajanjaksolla vaikuttaneen tutkijan joukkoon. Hänen kansainvälisen politiikan teoriaansa on kuitenkin laajasti kritisoitu.

”On selvää, että **Vladimir Putin** aloitti sodan ja on vastuussa siitä, miten sitä käydään”, Mearsheimer kirjoittaa *The Economistissa*.

”Mutta se, miksi hän aloitti sotatoimet, on kokonaan toinen asia.”

Mearsheimerin mukaan lännessä valtavirran tulkinta sodasta on se, että Putin on irrationaalinen, todellisuudesta irtautunut aggressiivinen hyökkääjä, joka haluaa luoda suur-Venäjän, joka muistuttaisi entistä Neuvostoliittoa. Suomessakin on puhuttu hullusta koirasta, uudesta Stalinista, joka saattaa tehdä mitä tahansa.

Kaikki alkoi Bukarestista

Valtavirran tulkinta on Mearsheimerin mukaan kuitenkin väärä. Professori palaa analyysissään vuoden 2008 huhtikuussa Romanian pääkaupungissa Bukarestissa järjestettyyn Naton kokoukseen.

Siellä USA:n presidentti **George W. Bush** painosti jäsenmaat julistamaan, että Ukrainasta ja Georgiasta ”tulee jäseniä”. Venäjän johto reagoi välittömästi todeten päätöksen uhkaavaan Venäjän olemassaoloon, ja vannoi, että näin ei tule tapahtumaan.

”Tunnetun venäläisen lehtimiehen mukaan Putin raivostui, ja varoitti, että jos Ukraina liittyy Natoon, se liittyy ilman Krimiä ja maan itäosia. Putinin mukaan Ukraina vain hajoaa kappaleiksi”,

Mearsheimer muistelee.

Yhdysvaltoja ei Moskovasta piirretty punainen viiva kiinnostanut. Se eteni valitsemallaan tiellä tehdäkseen Ukrainasta lännen etuvartion Venäjän rajalla. Strategiaan kuului kaksi elementtiä: viedä Ukraina lähemmäksi Euroopan unionia ja tehdä siitä amerikkalaismyönteinen demokratia.

Putin teki, mitä oli sanonut

Kun Ukrainan venäläismyönteinen presidentti **Viktor Janukovyč** syrjäytettiin vuonna 2014 osin lännen tukemana, Venäjä valtasi Krimin niemimaan. Venäjä auttoi myös Donbassin alueen Venäjämyönteisiä ryhmiä synnyttämään vastarintaa, kapinan ja sodan. Sodassa kuoli ja haavoittui tuhansia sotilaita ja siviilejä.

Konfliktin seuraava vaihe alkoi oikeastaan jo joulukuussa 2017, Mearsheimer toteaa.

”Presidentti **Donald Trumpin** hallinto päätti myydä Ukrainalle niin sanottuja puolustusaseita. On epäselvää, mitä puolustusase tarkoittaa, mutta ainakin Moskovassa ja Venäjän ukrainalaisten kumppaneiden mielestä nämä näyttivät hyökkäysaseilta.”

Muut Nato-maat lähtivät mukaan ja veivät aseita Ukrainaankin, kouluttivat sen joukkoja ja antoivat sen osallistua yhteisiin ilma- ja meripuolustusharjoituksiin. Heinäkuussa 2021 Ukraina ja Yhdysvallat johtivat suurta meriharjoitusta Mustallamerellä.

Siihen osallistui merivoimia 32 maasta. Operation Sea Breeze melkein sai venäläiset ampumaan brittiläistä merivoimien alusta, joka tarkoituksella tunkeutui alueelle, jota venäläiset pitivät omina aluevesinä.

”Bidenin hallinnon aikana Ukrainan ja Yhdysvaltojen yhteydet tiivistyivät entisestään”, Mearsheimer toteaa.

”Yhteys näkyy tärkeässä asiakirjassa, joka allekirjoitettiin viime vuoden marraskuussa Yhdysvaltain ulkoministerin **Antony Blinkenin** ja hänen ukrainalaisen vastinparinsa, **Dmytryo Kuleban** kanssa.”

Dokumentissa todettiin, että tarkoitus on sitoutua Ukrainan syvään ja kattavaan integraatioon eurooppalaisiin ja euroantlanttilaisiin instituutioihin.

Mearsheimerin mukaan asiakirjassa todetaan tarkkaan, että se rakentuu niille sitoumuksille, jotka on tehty presidentti **Zelenskyin** ja presidentti Bidenin välillä vahvistamaan Ukrainan ja Yhdysvaltojen strategista kumppanuutta. Se painottaa sitä, että kumppanuutta ohjaa vuoden 2008 Bukarestin kokouksen päätöslauselma.

Venäjällä kattila kiehui yli

Tässä vaiheessa ”kattila kiehui yli”, kuten Venäjän ulkoministeri **Sergei Lavrov** totesi. Venäjä vaati kirjoitetun vakuutuksen siitä, että Ukrainasta ei ikinä tule Naton jäsentä ja että sotilasliitto vetää asevoimiaan Itä-Euroopasta.

Neuvottelut eivät edenneet, ja Yhdysvaltain ulkoministeri Blinken sanoi: ”Ei ole muutosta, ei tule muutosta.”

Kuukausi myöhemmin Putin hyökkäsi Ukraina.

Professori Mearsheimer sanoo suoraan, että hänen tulkintansa tapahtumista on ristiriidassa länsimaissa vallitsevaan mantraan nähden, jonka mukaan Naton länsilaaientumisella ei ole merkitystä Ukrainan kriisissä. Syy on valloitushaluisessa Venäjässä.

”Naton Venäjän johdolle lähettämässä asiakirjassa todetaan, että Nato on puolustusliitto eikä se uhkaa Venäjää. Todistusaineisto puhuu tätä vastaan”, hän väittää.

Ensiksikin, Mearsheimerin mukaan kyse ei ole siitä, mitä länsimaiden johtajat sanovat, vaan siitä, miten Moskova näkee Naton toimivan.

Kaikesta ”hullu koira” ja ”irrationaalinen hirviö” retoriikasta huolimatta Mearsheimerin mukaan Putin tietää, mitä laajojen alueiden valloittaminen itäisessä Euroopassa maksaa Venäjälle.

Putin on professorin mukaan sanonut, että ”sillä, joka ei kaipaa Neuvostoliittoa, ei ole sydäntä. Sillä, joka haluaa sen takaisin, ei ole aivoja.”

Mearsheimer toteaa, että aina vuoden 2008 Bukarestin kokouksen jälkeen Venäjän johto on jatkuvasti sanonut, että Ukrainan liittyminen Natoon on eksistentiaalinen uhka, joka pitää ehkäistä. Ulkoministeri Lavrov totesi tammikuussa, että kaiken avain on se, että Nato ei laajene itään.

Mearsheimer muistuttaa, että monet amerikkalaiset ulkopolitiikan asiantuntijat ovat varoittaneet Naton laajenemisen vaaroista jo vuosikymmenien ajan. Bukarestin kokouksen aikana USA:n silloinen puolustusministeri **Robert Gates** oli sanonut, että ”Georgian ja Ukrainan tuominen NATO:on oli todella liikaa”.

”Samassa kokouksessa sekä Saksan liittokansleri **Angela Merkel** että Ranskan presidentti **Nicolas Sarkozy** vastustivat Ukrainan Nato-jäsenyyttä, koska he pelkäsivät sen raivostuttavan Venäjän.”

Nato on rauhan tyyssija

Mearsheimerin mukaan lännen johtajat harvoin kuvasivat Venäjää sotilaallisena uhkana Eurooppaa kohtaan. USA:n Moskovan lähettiläs **Michael McFaul** totesi, että Krimin valtausta ei suunniteltu pitkään, vaan se oli impulsiivinen reaktio Ukrainan venäläismielisen presidentin syrjäyttämistä vastaan.

Aiemmin Nato oli sanonut, että laajentumisen taustalla oli luoda Euroopasta rauhan tyyssija, ei uhata Venäjää. Kriisin alettua eurooppalaiset johtajat eivät voineet myöntää, että heillä osansa sen syyttymiseen. Todellinen syy heidän mukaansa oli venäläinen revisionismi ja pyrkimys hallita Ukrainaa.

Mearsheimerin arvion mukaan Ukrainan suhteen tilanne on todella vaarallinen ja länsi lisää toiminnallaan uhkia. Oleellista on hänen mukaansa ymmärtää, että Venäjällä ei ole juuri imperialistisia motiiveja vaan kyse on siitä, minkä maan johto kokee uhkaksi Venäjän tulevaisuudelle.

Ukraina voi Mearsheimerin mukaan lännen avulla estää Venäjän voiton, mutta maa kärsii joka tapauksessa pahoja vahinkoja. Mitä Venäjään tulee, sekin kärsii kovasti sekä sotilaallisesti että taloudellisesti. Ydinaseiden käyttö alkaa muodostua oikeaksi uhaksi.